

Wykłady i prezentacje towarzyszące warsztatom odbędą się na Wichrowym wzgórzu – Cegielnia Art (Gospodarstwo rodziny Pietraszewskich) w Nowym Kawkowie oraz w sali Ośrodka Teatralnego Węgajty

7 sierpnia (czwartek) o godz. 15.00

- *Jezus Chrystus w ikonografii*
– przedstawi pedagog, Ewa Grzeńkiewicz z Grupy Agathos

8 sierpnia (piątek) o godz. 15.00

- *Matka Boża Znak*
– przedstawi pedagog, Katarzyna Barszcz z Grupy Agathos

8 sierpnia (piątek) o godz. 20.00

- *Teologiczne przesłania oktoechosy*
– przedstawi muzykolog i śpiewak Łukasz Hajduczenia

9 sierpnia (sobota) o godz. 19.00

w sali Ośrodka teatralnego Węgajty

- Modlitwa *Akatyst ku czci Bogarodzicy*
- Otwarcie wystawy fotografii *Ikona na Warmii*, Bartosza Bremera z Grupy Agathos
- *Bizantyjski śpiew cerkiewny – dwa tysiące lat nieprzerwanej tradycji* – przedstawi muzykolog i protopsalta cerkiewny z Podlasia, Marcin Abijski

10 sierpnia (niedziela) o godz. 15.00

- *Teologia ikony w świetle wizerunku Anioła pańskiego*
– przedstawi teolog prawosławny i ikonograf z Supraśla, Grzegorz Prokopiuk

12 sierpnia (wtorek) o godz. 19.00

- *Przez stulecia i kultury Azji Mniejszej* – Hetyci, Achajowie, starożytna Grecja, Rzym i Bizancjum
– przedstawi pedagog i miłośnik sztuki bizantyjskiej Antoni Soduła z Lutry

14 sierpnia (czwartek) o godz. 19.00

w sali Ośrodka teatralnego Węgajty

- *Otwarcie wystawy ikon* powstałych w ramach warsztatu oraz ikon Grupy Agathos ze śpiewem bizantyjskim grupy warsztatowej
- *Ikony w Polsce* – wykład historyka sztuki i teologa, ks. prof. Michała Janochy o ikonach białoruskich i ukraińskich, o łemkowskich w kontekście historyczno-geograficznym, ale także o ikonach innych tradycji (m.in. staro-wierskich), wreszcie o ikonach współczesnych
- *Nikifolk* – muzyka kapeli rodzinnej ze Szczytna

15 sierpnia (piątek) o godz. 11.00

- Uroczysta liturgia ze śpiewem gregoriańskim na święto Wniebowzięcia NMP oraz po liturgii – **obrzęd poświęcenia ikon** ze śpiewami bizantyjskimi w kościele parafialnym w Nowym Kawkowie

ORGANIZATORZY:
Stowarzyszenie Węgajty

11-042 Jonkowo,
Węgajty 18

Kontakt:
scholaw1@wp.pl
biuro@schola.wegajty.pl
www.wegajty.pl
tel. 89 5129471,
600005253, 600005251

Grupa Agathos
(Warszawa)

Kontakt:
agathos@interia.eu
www.agathos.art.pl

Schola
WĘGAJTY

Schola Węgajty
w ramach projektu „Quem queritis 2014-16”
i programu Laboratorium Tradycji 2014
Warsztaty dziedzictwa kulturowego – Tradycja bizantyjska

Dofinansowano ze środków

Funduszu Aktywizacji
Twórczości Teatralnej
Teatru im. Stefana
Jaracza w Olsztynie

Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Samorządu
Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Laboratorium Tradycji 2014

Warsztaty dziedzictwa kulturowego

TRADYCJA BIZANTYJSKA

7 – 15 sierpnia 2014
Wichrowe wzgórze – Cegielnia Art, Nowe Kawkowo
Ośrodek Teatralny Węgajty

PRACOWNIA IKONY

Na ziemiach Rzeczypospolitej doszło do spotkania dwóch tradycji zachodniej, łacińskiej i wschodniej, bizantyjskiej. Mimo iż Polska przyjęła chrzest w X wieku z zachodu, pozostawała pod wpływami Rzymu i Konstantynopola. Więzy budowane były dzięki małżeństwom zawieranim przez rodziny władców polskich, książąt litewskich i ruskich. W sztuce sakralnej, zarówno katolickiej jak i cerkiewnej-ortodoksyj-

nej wpływy te przenikały się przez wieki. Świadczy o tym między innymi kult cudownych ikon, z najbardziej znaną Matką Boską Częstochowską czy Matką Bożą Bielską z Podlasia, jak również zabytki kościoła katolickiego - kaplica Świętokrzyska na Wawelu w Krakowie czy kaplica Św. Trójcy na zamku w Lublinie.

Ciekawym rejonem pod względem sztuki cerkiewnej jest południowo-wschodnia część Polski, tereny graniczące z Ukrainą, gdzie już od XIV wieku rozwijało się drewniane budownictwo sakralne. Beskidy i podgórze Bieszczad zamieszkałe były przez lokalnych górali, Łemków i Bojków – ukraińskie grupy etniczne. Obecnie istnieje tam jeszcze wiele drewnianych zabytkowych cerkwi z XVI i XVII wieku, z przykładami starej polichromii i ikonami z tzw. karpackiej szkoły, zwanej często łemkowska – szkoły lokalnych mistrzów ikonopisania.

W swej twórczości Grupa Agathos odwołuje się do tradycji pierwszych wieków chrześcijaństwa oraz nawiązuje do ikon obecnych na terenach Rzeczypospolitej. W czasie zajęć prowadzonych w *Pracowni ikony* będzie można zmierzyć się z tradycyjną techniką powstawania ikony. Każdy z uczestników otrzyma szpongowaną deskę lipową zagruntowaną według tradycyjnej receptury. Pod okiem osób z Grupy Agathos oraz – gościnnie – Grzegorza Prokopiuka, ikonografa i teologa z Supraśla, każdy wykona szkic, a następnie napisze ikonę. Pracować będziemy nad ikoną Pantokratora, Matki Bożej Znak i ikonami Archaniołów. Do malowania użyjemy takiej farby, jaką stosowano jeszcze w Bizancjum – tempery jajecznej. Będziemy rozmawiać o roli kanonu i bogatej symbolice ikony. Wieczorami zaplanowaliśmy czas na kontemplację sztuki bizantyjskiej, w którą wprowadzą nas wykłady i prezentacje.

PROWADZENIE

Grupa Agathos (od gr. *agathos* – dobry) powstała w 2003 r. Nazwa jest odwołaniem do greckiej tradycji ikonopisania, do okresu, gdy chrześcijaństwo, jeszcze niepodzielone, wypracowało zasady sztuki sakralnej. Grupę stanowią katolicy zafascynowani pięknem i duchową głębią ikony, stanowiącej formę sztuki i drogę modlitwy, przekonani o jej wartości tak dla Kościoła wschodniego jak i zachodniego. Grupa Agathos pragnie przybliżyć ikonę innym; oprócz tworzenia ikon organizuje wystawy ikonograficzne, prowadzi wykłady, prezentacje i warsztaty ikonopisania głównie w Warszawie i na Warmii.

Członkowie grupy kształcili się pod kierunkiem o. Zygryda Kota SJ w Pracowni Św. Łukasza w Krakowie oraz Mateusza Środonia ze Studium Chrześcijańskiego Wschodu z klasztoru ojców Dominikanów na Służewie w Warszawie. Odbywali praktyki ikonograficzne pod opieką ojca Leontija Tofiluka w Studium Ikonopisania w Bielsku Podlaskim, siostry Kassiani w pracowni ikony klasztoru Evangelismos na greckiej wyspie Patmos oraz matki Eletheri, w Atelier Św. Ireny klasztoru Varatec, w rumuńskiej Mołdawii.

Warsztaty prowadzi: Katarzyna Barszcz, Bartosz Bremer, Małgorzata Dzygadło-Niklaus oraz Ewa Grześkiewicz z Pracowni ikonograficznej Grupa Agathos.

PRACOWNIA ŚPIEWU LITURGICZNEGO

Chorał bizantyjski i gregoriański

W tym roku – jako kontynuacja poszukiwań Scholi Węgajty – w ramach warsztatu przygotujemy chorał gregoriański do Mszy Św. na uroczystość Wniebowzięcie NMP oraz śpiewy bizantyjskie (maryjne) do obrzędu poświęcenia ikon według wschodniego formularza, który celebrowany będzie na zakończenie sesji – po nabożeństwie (15 sierpnia) w kościele parafialnym w Nowym Kawkowie. Wieczorem w sobotę 9 sierpnia w sali Ośrodka Teatru Węgajty zapraszamy do modlitwy wg. *Akatystu ku czci Bogarodzicy* z polskim tekstem autorstwa ks. Józefa Romana Maja. Melodie i utwory zaczerpnięte będą bezpośrednio z tradycji grecko-bizantyjskiej ale wykonane, adaptowane i ułożone do języka polskiego (Akatyst) przez Marcina Abijskiego. Dodawać

będziemy również przykłady śpiewów starocerkiewno-słowiańskich z Irmologionu Supraskiego, nad którymi pracowaliśmy w latach poprzednich i jeden utwór w oryginalnym języku greckim.

Ksiądz Prałat Józef Roman Maj, proboszcz kościoła św. Katarzyny na Służewie w Warszawie, napisał z potrzeby serca nowy, ale według antycznych reguł ułożony, Akatyst maryjny. Poszukując do niego najstosowniejszej muzyki, skierował się

do Supraśla, do pierwszego w Polsce wykształconego w tym kierunku w Grecji kantora bizantyjskiego Marcina Abijskiego. Ten opatrzył polski tekst Akatysty pasującą do niego tradycyjną muzyką bizantyjską.

„Muzyka bizantyjska, będąc od początku kontynuacją sztuki muzycznej pierwszych chrześcijan, wierna była tej koncepcji. Bizantyjscy „melodosi” pierwszego chrześcijańskiego tysiąclecia tworzyli muzykę do pisanych przez siebie hymnów, powodując, że stawała się ona nieodłączną ich częścią. Kolejne pokolenia hymnografów starały się tworzyć hymny równe rytmicznie pierwowzorom, dzięki czemu dawne melodie były wciąż żywe i dotrwały do naszych czasów. Wielowiekowa tradycja i uduchowienie owych melodii podczas tysięcy całonocnych czuwań, podczas których rozbrzmiewały, spowodowały, że wywierają one na współczesnym słuchaczu ogromne wrażenie nawet wtedy, kiedy nie rozumie on słów hymnów. Owe melodie, do dziś stanowiące oprawę muzyczną liturgii bizantyjskiej, stały się bardzo uniwersalne, idealnie oddając głębie modlitewnych treści we wszystkich ich przejawach: błagalnym, dziękczynnym, doksologicznym czy też dydaktycznym.

Latem roku 2009, dzięki Marcinowi Szczycińskiemu, dane mi było zapoznać się z księdzem prałatem Józefem Majem, autorem słów „Akatystu do Przenajświętszej Bogarodzicy”. Jego wielka wiara we wstawiennictwo Matki Bożej oraz miłość i zaangażowanie, z jakim pisał ów hymn, wywarły na mnie ogromne wrażenie. W rezultacie przyszło mi stanąć przed nietatwym zadaniem opracowania w muzykę owej wzruszającej i wzniosłej modlitwy. Po raz pierwszy język polski zetknął się z muzycznym światem Bizancjum...”

(Marcin Abijski)

PROWADZENIE

Marcin Abijski (chorał bizantyjski)
i **Johann Wolfgang Niklaus** (chorał gregoriański)